

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE 15hp

Höstterminen 2014

Läroarbete i musik

Handledare: Stefan Östersjö

Val av läromedel

- Från tabulatur till videolektioner.

av Okhan Vatansever

Abstract

Title: The selection of teaching materials – From tablature to video lessons.

Author: Okhan Vatansever

The purpose of this study is to provide an in depth understanding of how electric guitar teachers select their teaching materials and how they use it. The study focuses on the factors that influence teachers in the choice of teaching materials, and if there is a difference between the teachers' and the students' perception of teaching materials and how they work in education. The study consists of six interviews, with three teachers and three of their students. The teachers and the students who were interviewed are active in high school. The study shows that the guitar teachers who participated in the study were influenced by previous education when it comes to the selection of teaching materials. The study also shows that the choice of teaching materials is influenced by personalization, which leads to frequent use of self-produced learning materials and ICT in education where video recording of the lessons appears to yield the best results. New media emerge as an important player throughout the study and implies that further research into flipped classroom methodology might be relevant.

Keywords: instrumental teacher, guitar teacher, ICT, teaching materials, flipped classroom

Sammanfattning

Titel: Val av läromedel – Från tabulatur till videolektioner.

Författare: Okhan Vatansever

Studiens syfte är att ge en bild av hur lärare i elgitarr väljer undervisningsmaterial och hur de använder dem. Studien fokuserar på vad som påverkar läraren i valet av läromedel, samt om det finns en skillnad mellan lärarens och elevens uppfattning om läromedel och hur de fungerar i undervisningen. Studien består av sex intervjuer, varav tre med lärare och tre med elever. Lärarna och eleverna som intervjuats är verksamma på gymnasiet. Studien visar att de gitarrlärare som deltog i studien påverkas av tidigare lärare när det kommer till val av läromedel. Studien visar vidare att val av läromedel påverkas av individanpassning, vilket leder till flitigt användande av egenproducerat läromedel och IT i undervisningen där videoinspelning av lektionerna visar sig ge bäst resultat. Man kan se hur nya media framstår som en allt viktigare faktor i undervisningen och studien antyder att fortsatt forskning på pedagogik baserat på ”det omvända klassrummet” kan vara angeläget.

Sökord: instrumentallärare, gitarrlärare, IT, läromedel, det omvända klassrummet

Innehållsförteckning

1. Introduktion	1
1.1 Uppsatsens disposition.....	2
2. Syfte och forskningsfrågor.....	3
3. Bakgrund.....	4
3.1 Vad är läromedel?.....	4
3.2.1 Kategorisering av Läromedel.....	4
3.2.2 Distansläromedel	5
3.3 Tidigare forskning.....	6
3.3.1 Styrdokumentens betydelse	6
3.3.2 Tidigare erfarenheters betydelse	8
3.3.3 Läromedel	9
3.4 Sammanfattning av tidigare forskning.....	10
4. Metod.....	11
4.1 Val av metod.....	11
4.2 Urval	12
4.3 Datainsamling	13
4.3.1 Förberedelse.....	13
4.3.2 Genomförande	13
4.3.3 Kvalitativ bearbetning.....	14
4.4 Etiska avväganden	14
4.5 Studiens tillförlitlighet	15
4.5.1 Reliabilitet och generaliserbarhet	15
4.5.2 Validitet	15
5. Resultat	16
5.1 Redovisning av intervjuer	16
5.1.1 Lärare A	16
5.1.2 Lärare B	19
5.1.3 Lärare C	22
5.1.4 Elev 1	24
5.1.5 Elev 2	25
5.1.6 Elev 3	26
5.2 Sammanfattning av resultat	27

5.2.1 Lärarna	27
5.2.2 Eleverna	29
6. Diskussion.....	31
6.1.1 Styrdokumentens inverkan på val av läromedel	31
6.1.2 Tidigare erfarenheters betydelse	32
6.1.3 Läromedel	32
6.2 Slutsatser	35
6.3 Fortsatt forskning.....	36
7. Referenser	37
8. Bilagor	40
Bilaga 1: Intervjuguide för lärare.....	40
Bilaga 2: Intervjuguide för elever.....	42

1. Introduktion

Jag började spela gitarr på uppmuntran av mina föräldrar när jag var 11 år gammal. Då hade min storebror redan tagit lektioner i 3 år. Jag lärde mig till en början mest av min bror som förevisade hur jag skulle ta ackord och spela melodier. På kort tid var jag ikapp min bror kunskapsmässigt på gitarren och i denna veva slutade han att ta lektioner. Jag fortsatte ta lektioner med en ny lärare med rötter i hårdrocken och jag blev snabbt intresserad av denna genre och dess speltekniska utmaningar. Min lärare påverkade vilken musik jag spelade och jag blev sporrad att bli den snabbaste gitarristen i världen. Vid det här laget var det endast tabulatur med stöd av mitt gehör som jag använde mig av för att lära mig låtar. Så småningom började jag använda gehöret mer och jag började planka låtar dagligen. När jag började på gymnasiet fick jag en ny gitarrlärare med mycket bredare musikaliska referenser och jag började ta till mig flera genrer. I samband med detta introducerades jag för noter och notläsningen blev en del av min gitarrundervisning, vilket jag då upplevde som en svår och begränsande del av musicerandet. Jag kände att jag kunde spela så mycket bättre än vad jag kunde läsa noter. Jag förstod samtidigt att notspel var nödvändigt för att kunna bli musiker i framtiden, vilket nu hade blivit mitt mål.

Idén om att skriva mitt examensarbete kring lärarens val av läromedel väcktes först när jag kom ut på fältet och började undervisa i gitarr. Jag upplevde en brist på läromedel som jag själv gillade och jag förstod att jag sökte material som påminde mig om hur jag själv hade lärt mig att spela. Ju mer jag reflekterade över detta dess tydligare såg jag hur elgitarren är ett instrument som står vid sidan av de klassiska instrumenten, med en mängd olika slags material och vägar till att lära sig instrumentet och dess musikaliska traditioner. Det dröjde ända till gymnasiet innan jag själv började spela efter noter, men undervisning i klassiska instrument utgår ju ofta från notläsning redan från första början. Samtidigt har elgitarrundervisning blivit alltmer spridd i olika digitala media och jag insåg redan från början att en studie i läromedel måste ta denna mångfald i beaktande.

Som elev har jag sett hur olika det är från lärare till lärare vad de använder för läromedel. Vissa lärare använder enbart utgivna böcker och material medan andra plankar låtar eller komponerar egna övningar. Andra använder video som de lägger upp

på YouTube eller låter eleven spela in lektionen på sin telefon. I dagens IT-samhälle skapas nya sätt att undervisa, vilket leder till nya läromedel. Det finns alltså väldigt många sätt att undervisa på och olika slags läromedel att välja mellan. Hur stor betydelse har notläsning i olika läromedel? På vilka sätt kan man använda nya media i instrumentalundervisningen? Hur arbetar lärarna i skolor där det finns fler lärare i samma instrument? Arbetar de ihop och undervisar med samma material eller går de sina egna vägar och väljer att undervisa material som de känner passar sina intressen bäst? Har de samma kursinnehåll eller skiljer sig material och genre helt åt? Hur upplever eleven olika läromedel?

1.1 Uppsatsens disposition

I nästföljande kapitel presenteras studiens syfte och de frågeställningar som studien utgår ifrån. Därefter presenteras den kontext och tidigare forskning i vilken studien kan förstås, med målet att skapa en bred bild av olika aspekter av läromedelsval. I metodkapitlet presenteras mitt val av kvalitativa forskningsintervjuer som metod, studiens utformning och hur analysen av insamlade data gått till. Resultatkapitlet skildrar det resultat som intervjuerna visat, som sedan diskuteras i relation till teorikapitlets översikt. I diskussionskapitlet redogörs även slutsatser och förslag till fortsatt forskning som genomförandet av studien har lett till.

2. Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte med denna studie är att bättre förstå vilka val som ligger bakom lärares användande av olika material i instrumentalundervisning. Jag lägger särskild vikt vid hur val av media kan styra innehåll och pedagogisk metod i undervisningen. Ett fokus ligger därför på hur informanterna värderar olika media och hur de resonerar kring möjliga användningssätt av digitala och sociala media.

1. Hur väljer instrumentallärare sina läromedel och hur motiverar de sina val?
2. Hur påverkar olika media det pedagogiska arbetet?

3. Bakgrund

För att kunna förstå vad som menas med läromedel är det viktigt att kartlägga vad som omfattas av begreppet. I detta kapitel redogör jag för hur begreppet läromedel vidgats i vår samtid och för relevant forskning på området.

3.1 Vad är läromedel?

I föreliggande studie läggs vikt vid vad läromedel är och vad som innefattas i detta begrepp. För att få svar på frågan "Hur väljer instrumentallärare sina läromedel och hur motiverar de sina val?" är det ytterst viktigt att veta vad det är som undersöks då det även påverkar vilka frågor som ställs när jag intervjuar mina informanter (Korsell, 2007).

Begreppet läromedel har haft olika betydelser genom tiderna och för att vara aktuell är det viktigt att upplysa hur begreppet använts genom åren. Ordet läromedel definieras i Nationalencyklopedin (2014) som:

Resurs för lärande och undervisning; traditionellt främst läroböcker, läseböcker, övningsböcker och ordböcker, men även t.ex. kulramar och anatomiska dockor. Numera inbegriper läromedel även digitala resurser för informationshämtning, kommunikation och produktion av multimodala texter samt spel.
(Selander, 2014)

Med begreppet multimodalitet syftar man dels på att allt fler medier används men också att bilder, ljud och tal också kan vara informationsbärare. Ett multimodalt perspektiv tar bort bilden av läromedel som endast skriven text (Skolverket, 2014).

3.2.1 Kategorisering av Läromedel

Det går alltså att säga att alla resurser som används i pedagogiskt syfte kan kallas läromedel. Mot denna bakgrund har jag valt att kategorisera de olika tänkbara läromedlen som kan tänkas användas för instrumentalundervisning i tre huvudgrupper. De grupperna är *tryckt material*, *digitala media* och *programvaror*.

I följande tabell har jag sammanställt läromedlen som kan ingå under dessa huvudgrupper.

Tryckt Material	Digitala Media	Programvaror
Läroböcker	CD	Datorprogram

Skrivuppgifter	DVD/Film	Applikationer
Kompositionsuppgifter	Backing tracks	Spel
	Internetsidor	

I ovanstående tabell kan läsaren få sig en övergripande blick över vilka typer av läromedel man kan möta i instrumentalundervisning idag.

Vidare vill jag använda mig av ytterligare en kategori av läromedel, distansläromedel, som innefattar läromedel från flera av de ovan nämnda kategorierna. Jag tror att det i framtiden kommer bli allt vanligare med distansundervisning och har därför gjort en kategori för läromedel som används vid distansundervisning av instrumentalundervisning.

3.2.2 Distansläromedel

Jag har valt ett uttryck som i dagsläget inte existerar i svenska akademiens ordbok för att beskriva läromedel som möjliggör undervisning hemma oavsett var läraren befinner sig eller läromedlet är skapat. Med distansläromedel menar jag läromedel som är lämpliga eller direkt utformade för distansundervisning. Det kan vara förinspelade lektioner och material i form av övningar, instruktionsvideor, streaminglektioner (via *Skype* eller andra program).

Heng Ngee Mok (2014) har i sin undervisning undersökt fördelarna med metoden *flipped classroom*. Det innebär i korthet att den traditionella föreläsningsformen i klassrumsundervisning byts ut mot videoföreläsningar som eleven kan se hemma. Undervisningstiden i klassrummet används istället till laborationer eller andra mer praktiska arbetsuppgifter. I studien undervisades 46 elever i avancerad programmering. Författaren upptäckte stora fördelar med denna metod. Eleverna i studien anser att möjligheten att kunna se varje videolektion oändligt antal gånger var till stor hjälp. En annan stor fördel visade sig vara att eleverna blev mer engagerade i lektionsämnet och tog större ansvar i sitt lärande.

Sture Brändström, Christer Wiklund och Erik Lundström (2012) har undersökt brister och fördelar med distansundervisning med hjälp av programvaran *Skype*. Undervisningen ägde rum under två år i Piteå och förmedlades via *Skype* till Gällivare där studenterna befann sig. Syftet med undersökningen var att undersöka för- och nackdelarna med elgitarrundervisning på distans. Den generella uppfattningen bland informanterna i deras studie är positiv till nätbaserade gitarrlektioner. Eleverna märkte

inte större skillnad från lektioner med läraren i samma rum. Fördelarna var bland annat att det var smidigt att skicka över ljudfiler och noter digitalt över *Skype* och att kommunikationen fungerade bra. Lektionerna hade också ett högre tempo och krävde att läraren var mer förberedd för att kunna undervisa över *Skype*. En uppenbar svårighet är dock att det är svårt, om inte till och med omöjligt, att spela ihop, då fördröjningen skapar problem med synkroniseringen (Brändström et al, 2012).

Youtube har sedan lanseringen 2005 vuxit i enorm takt och är idag en dominerande källa för video i alla tänkbara former. I dagsläget laddas det upp över 100 timmar video per minut (*Youtube*, 2014). Det är inte konstigt att instruktionsvideor på *Youtube* används i undervisning när det finns så mycket material tillgängligt av alla tänkbara slag. Fördelarna är många för musiklärare eller elever. Det är lätt att nå undervisning gratis och portabelt. Eleven kan nu ha med sig undervisningen vart den än går och välja att spela upp lektionen när eleven känner sig som mest mottaglig för lärande. En annan fördel är att det när som helst går att välja att pausa och spola tillbaka. Dessa fördelar gör *Youtube* till en bra källa för lärande (jmf Brecht, 2012, Webb, 2007).

Nathan B. Kruse och Kari K. Veblen (2012) har undersökt en rad olika instrumentallektioner för folkmusik på *Youtube* för banjo, gitarr, fiol och mandolin. I studien har de noterat att de flesta lektioner riktas mot nybörjare. De har vidare sett att många lärare ger felaktiga instruktioner. Det kan vara en nackdel för nybörjare som inte vet vad som är rätt eller fel. Därför är det viktigt att vara källkritisk som lärare och vara noggrann i urvalet om man vill rekommendera sina elever att också följa lektioner på internet (Kruse & Veblen, 2012).

3.3 Tidigare forskning

För att kunna förstå och analysera hur instrumentallärare väljer läromedel behövs det kännedom om tidigare forskning som bedrivits i ämnet. I detta avsnitt presenteras forskning angående styrdokumentens betydelse, tidigare erfarenheters betydelse samt forskning kring läromedel.

3.3.1 Styrdokumentens betydelse

Skolan styrs idag av mål- och resultatstyrning, vilket kännetecknas av att kommunerna har ett genomförandeansvar för skolans verksamhet med förhållning till ramar utformade av staten med beslutade mål och riktlinjer för skolan. I samband med mål- och resultatstyrningen som infördes 1990 tillkom nya läroplaner för grundskolan, Lpo

94, och gymnasieskolan, Lpf 94. Vid regeringsskiftet 2006 påbörjade regeringen ett flertal förändringar inom skolan vilket resulterade i en ny skollag 2010, samt en ny läroplan för gymnasieskolan Gy11 (Gadler, 2011; Skolverket, 2011).

Gadler (2011) påpekar att lärarens kunskap om styrdokumentet påverkar kvalitén i undervisningen till stor grad, och att huvudansvaret hamnar hos läraren som är det sista ledet i kunskapsöverlämnandet.

Juhlin Svensson har i sin doktorsavhandling *Nya redskap för lärande – Studier av lärarens val och användning av läromedel i gymnasieskolan* (2000) sammanställt resultaten från fyra olika undersökningar där hon använde sig av olika undersökningsmetoder. Metoderna var intervju, observation samt enkätundersökning. I intervjustudien framkom det att lärarna tar för givet att undervisning med lärobok var en garanti för att den genomförda undervisningen ska vara i fas med målen i kursplanen. Elevens roll i val av läromedel var indirekt. Det saknades synligt elevinflytande över val av läromedel då lärarna agera språkrör för eleverna. Lärarna valde då läromedel som hänvisades till elevernas reaktioner. Vidare framkom det i studien att lärarna ansåg att det bästa sättet att veta om ett läromedel var bra, är att använda det ett år för att sedan göra en utvärdering. Lärarna uppfattade inte att läromedlen styr planeringen.

I den andra studien observerades tre lärare i klassrumssituation där de använde sig av ett primärt läromedel. Resultatet visar att alla tre arbetade på skilda sätt med läromedlet. De olika förhållningssätten till läromedlet var:

- att använda sig av läromedlet som huvudsakligt stoff där all kunskap hämtades från ett och samma läromedel
- att använda det som en grund i undervisningen men jobba med kompletterande läromedel
- att använda sig av läromedlet som en endast en av flera kunskapskällor i undervisningen

I den tredje studien, en enkätstudie med 264 lärare och 18 bibliotekarier framkommer det i resultatet att lärarna i stor utsträckning betraktade IT som ett komplement till de traditionella läromedlen innehållande pedagogisk text. Datorer användes främst för att söka information eller för kommunikation med andra (Juhlin Svensson, 2000).

3.3.2 Tidigare erfarenheters betydelse

Karl Asp har i sin licentiatuppsats *Om att välja vad och hur: musiklärarens samtal om val av undervisningsinnehåll i ensemble på gymnasiets estetiska program* (2011) tagit upp frågor som: Vilket material är adekvat? När passar materialet en grupp eller individ? Vem bestämmer vad som passar bäst? Hur vet man det? I studien framgår det att musiklärarnas val av repertoar väljs i en musikerkontext snarare än en pedagogisk sådan. Lärarrollen får en mer tillbakaträngd roll medan musikerrollen tar över. En förklaring till detta fenomen är att lärarens musikerroll används som en didaktisk utgångspunkt. Läraren använder sig då av sina yrkeserfarenheter i sin undervisning. I studien förekommer det ofta även förebildande undervisning. I den typen av undervisning blir musikerrollen en idealtyp och eleven har som mål att efterlikna sina förebilder så nära som möjligt.

Christer Bouij (1998) har i sin avhandling analyserat musiklärarstudenters väg och övergång in i musikläraryrket. I avhandlingen beskriver Bouij (1998) lärares olika rollidentiteter där två åtskiljda storheter är *musikern som yrkesroll* och *läraren som yrkesroll*. Någonstans mellan dessa roller kan sedan olika musiklärarrollidentiteter föras in. Det förekommer väldigt ofta att musiklärare intar musikern som yrkesroll redan under utbildningen.

Inom musiklärarutbildningens utbildningskod har musikerrollen ett mycket större anseende än lärarrollen. Detta medför att kurser med ett mer avancerat musikaliskt innehåll har högre anseende än andra kurser. En kurs som handlar om musik med mindre barn har t.ex. låg angelägenhetsgrad för många studenter. Detta sistnämnda tycks även gälla för flera av högskolans lärare. (Bouij, 1998, s.334)

Bouij (1998) pekar också på hur musikerrollen kan utestänga möjligheter att utveckla lärarrollen och att det i sin tur kan få konsekvenser i elevers kunskapsinhämtande.

Ett antal av de personer som under den samlade utbildningstiden fått alltför entydligt rollstöd, och därmed sin musikerrollidentitet erkänd, får på så sätt ibland en alltför stor tilltro till sin kapacitet som musiker. [...] Rollidentitet som musiker hos sådana individer blir ofta legitimerande för allehanda aktiviteter och lämnar liten eller ingen plats för att utveckla en för yrkeslivet ändamålsenlig lärarrollidentitet. (Bouij, 1998, s.340)

Såväl Bouij (1998) som Asp (2011) ger här en avgjort negativ värdering av musikerrollens inverkan på instrumentalundervisningen. Jag finner detta intressant och ville väga in även detta perspektiv i min intervjustudie.

Marie-Helene Zimmerman Nilsson har även hon i sin avhandling *Musiklärarens val av undervisningsinnehåll: en studie om undervisning i ensemble och geho-* och

musiklära inom gymnasieskolan (2009) forskat om val av material i undervisning. I sin studie konstaterar hon att musiklärare ofta undervisar så som de själva blev undervisade en gång i tiden.

Ett övergripande mönster i musiklärarnas två skilda val av innehåll är det att detta innehåll förmedlas på så sätt att hantverk, teknik och regelföljande fokuseras medan musikaliska och kreativa dimensioner behandlas som förgivettagna [...] Det finns således anledning att anta att lärarens förmåga relaterar till hur innehållet används. Musiklärarnas avsikter och handlingar leder till att vissa delar av innehållet uppmärksammas mer än andra, vilket ses som ett uttryck för den didaktiska intentionaliteten (Zimmermann Nilsson, 2009, s 146)

I Zimmerman Nilssons (2009) studie syns det att lärarna lägger mindre vikt vid de musikaliska och kreativa aspekterna, vilket tydliggörs av att musiklärarnas musikaliska aktiviteter inte återspeglas i undervisningen. Lärarna i studien valde alltså innehåll främst för att täcka upp kunskapsområden och la då ingen större vikt vid vilken låt eller stycke det skulle vara (Zimmermann, 2009). Kanske kan man här se en motbild till tanken på att en aktiv musikerroll skulle vara en nackdel i undervisningen?

3.3.3 Läromedel

Anna-Lena Rostvall och Tore West (2001) har i sin avhandling *Interaktion och kunskapsutveckling – En studie av frivillig musikundervisning* undersökt med hjälp av videodokumentation hur elever och lärare agerar i undervisningen. Empirin i undersökningen består av en studie där fyra lärare och ett tjugotal elever i åldrarna 10-35 år medverkade. Undervisningen i studien har skett i kommunala musik- och kulturskolor samt studieförbund. I studien har Rostvall & West (2001) analyserat läromedlen som används under observationerna. Det framgår att läromedlen har många likheter, att fokus ligger på notbilden och att musikens expressiva aspekter oftast inte berörs. Vidare framkommer det att improvisations- eller gehörsuppgifter i böckerna är så få att de kan kallas nästintill obefintliga. Rostvall & West (2001) kritiserar detta förhållningssätt och hävdar att gehörbaserat spel och improvisation i instrumentalundervisning skapar större möjligheter för eleven att utveckla breda kunskaper i musik, än den enkelspåriga fokuseringen på notbilden, som visade sig under lektionerna och i läromedlen (Rostvall & West, 2001).

Det är värt att tillägga att musikskolan har ändrats en hel del på senare år. Därför kan jag uppleva att resultatet i studien kanske är mindre aktuell idag än för 15 år sedan.

Progressionsbegreppet är ofta knutet till undervisningsmaterial och dess svårighetsgrad men kan också ha att göra med den generella undervisningsprocessen.

Fostås (2002) menar att låg progression är mer gynnsam för eleven än hög progression;

Vi konstaterer alltså nok en gang at lav progresjon = høy bearbeidningsfaktor. Når elever har et undervisningsopplegg med lav progresjon, vil undervisningsmusikken i overveiende grad forekomme dem å være lett fordi den har en høy prosentandel av komponenter som allerede er kjente. Disse innholds-komponentene kommer igjen og igjen nettopp fordi de skal bearbeides.

(Fostås, 2002, s 138)

I ovanstående citat menar Fostås (2002) att hög bearbetningsgrad gör att eleven upprepar och använder redan befintliga kunskaper. Hon menar vidare att detta kan leda till bland annat följande positiva inverkan:

- Eleven vill få flyt i musiken snabbare, vilket betyder att eleven blir mer medveten om sitt eget musikaliska uttryck och kommer då utvecklas snabbare musikaliskt och uttrycksmässigt.
- Elever som övar någorlunda ofta blir vana vid inläring och då upplever de inläring och övning som ganska okomplicerat.
- Förhindrar att en elev hamnar i efterkälke, framförallt i gruppundervisning.

3.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Gadler (2011) menar att huvudansvaret i kunskapslämnandet ligger hos läraren samt att lärarens kunskap om styrdokumentet påverkar kvalitén i undervisningen. Juhlin Svensson (2000) pekar på problematiken att lärare förutsätter att ett förlagsproducerat läromedel är utformat enligt läroplanen. Vidare nämner hon teknikens stora fördelar med programvaror samt möjligheten till digital kategorisering och förvaring av läromedel. Asp (2011) och Bouij (1998) beskriver skillnaden mellan lärar- och musikerroll i en pedagogisk kontext och menar att repertoar oftast väljs i en musikerkontext än från ett pedagogiskt perspektiv. Zimmerman Nilsson (2009) har i sin studie konstaterat att musklärare ofta undervisar så som de själva blev undervisade en gång i tiden. Fostås (2002) menar att låg progression är en större framgångsfaktor än hög progression då hög bearbetningsgrad ökar bland annat elevens musikaliska uttryck och övningserfarenhet. Rostvall och West (2001) menar att gehörsbaserat spel och improvisation frambringar större kunskaper i musik än den notbaserade.

4. Metod

Syftet med denna studie är att ge en bild av vad lärare i elgitarr på gymnasiet använder för material när de undervisar. Jag är också intresserad av hur de använder materialen. Samtidigt ville jag också ha en ”kontrollgrupp” med elever för att se hur några av informanternas elever uppfattade undervisningen och de material som deras lärare använder. Frågeställningarna påverkar de metodiska val som gjorts i denna studie. I det här kapitlet kommer jag redogöra för studiens metodologiska ställningstaganden.

4.1 Val av metod

En metod är ett planmässigt tillvägagångssätt för att uppnå ett redan förutbestämt mål. Inom begreppet metod ryms olika riktlinjer som ska garantera att vetenskaplig verksamhet är professionellt försvarbara. Metoderna anger hur vi ska samla in data och kunskap samt hjälpa oss att utveckla teorier. Metoderna ska även garantera att teori och kunskap uppfyller kriterierna och kraven för vetenskaplig kvalitet på forskningsområdet (Grönmo, 2004).

För att kunna svara på forskningsfrågorna är djupet i undersökningen av större vikt än bredden och därmed faller det sig naturligt att använda kvalitativ metod och intervjua färre personer mer på djupet (Bryman, 2002). Att få arbeta med verbala analyser kommer hjälpa mig att komma närmare svaren på mina frågor än om jag hade valt statistiska analyser och en kvantitativ metod (Patel & Davidsson, 2003).

Jag har valt att låta kvalitativa forskningsintervjuer utgöra grunden för denna studie då jag vill ha fylliga och detaljerade svar för att kunna svara på mina forskningsfrågor.

Patel & Davidsson (2003) menar att kvalitativa intervjuer låter intervjupersonen svara med egna ord då metoden så gott som alltid har en låg standardisering. De menar vidare att syftet med kvalitativ intervjumetod är att upptäcka beskaffenheten hos något vilket innebär att det aldrig i förväg går att formulera svarsalternativ för respondenten (Patel & Davidsson, 2003).

Grönmo (2004) har delat upp intervjumetoden i två olika undersökningssätt. Dessa sätt är *strukturerad utfrågning* respektive *informella intervjuer*. Vid strukturerade utfrågningar brukar forskaren använda sig av färdigformulerade frågeformulär där forskaren själv inte nödvändigtvis är den som ställer frågorna eller samlar in data.

Denna typ av insamling är vanlig vid kvantitativ forskning. Vid informella intervjuer är det däremot vanligast att forskaren själv står för datainsamlingen. Vid informella intervjuer kan intervjuaren välja att kasta om ordningen på sina frågor, samt ställa frågor som kan dyka upp under intervjutillfället. Informella intervjuer genererar kvalitativa data (Grönmo, 2004).

Bryman (2008) delar också upp intervjumetoderna i två huvudgrupper. Hon kallar dessa för strukturerade respektive kvalitativa intervjuer. Grönmos informella motsvarar samma metod som Brymans kvalitativa intervjuer (jmf Grönmo, 2004 & Bryman, 2008).

Bryman (2008) menar vidare att det går dela upp kvalitativa intervjuer i två underliggande metoder. Dessa är *ostrukturerad intervju* respektive *semistrukturerad intervju*. Jag har valt att jobba med semistrukturerad intervjumetod. Där använder jag mig av ett antal specifika frågor som jag vill ha svar på och jag har även flexibiliteten att ställa fria följdfrågor och därmed få ut mer av mina informanter. Jag kan även kasta om ordningen på mina frågor om jag skulle i stunden tycka det kändes mer naturligt och då förhoppningsvis få en mer fördjupad utsaga från informanten (Bryman, 2008).

4.2 Urval

Grönmo (2004) delar in källor i samhällsvetenskapliga studier i tre huvudtyper. Dessa grupper är *dokument*, *aktörer*, och *respondenter*. *Dokument* är som det låter olika slags skriftlig information som kan analyseras för att få fram information om de samhällsförhållanden som studeras. *Aktörerna* är den andra huvudgruppen och de kan observeras när de utför handlingar, deltar i samspel eller är inblandade i händelser. Aktörerna får en annan funktion om forskaren istället intervjuar dessa. När den intervjuade personen ger svar på forskarens frågor blir personen istället en *respondent*, vilket är den andra typen av källor i samhällsvetenskapen och den källa jag kommer använda mig utav (Grönmo 2004).

En stor fördel med kvalitativa intervjuer är deras öppenhet. Kvale (1997) menar att bristen på standardteknik och regler för intervjuundersökning som bygger på ostandardiserade kvalitativa intervjuer skapar öppenhet och flexibilitet i intervjusituationen som vidare skapar rika miljöer för intervjuaren att utveckla sin kunskap (Kvale, 1997).

För att samla in adekvata data har jag valt att intervjua erfarna gitarrpedagoger från gymnasiet. Lärarna har jobbat många år inom gymnasiet och i den här studien har jag

valt att kalla dessa för Lärare A, B och C. Utöver de tre lärarna har jag valt ytterligare tre informanter. Informanter är elever på gymnasieskolan och gemensamt för dessa är att alla läser InSå 1 med inriktning elgitarr på gymnasiet (HT2014). Jag har valt att kalla eleverna i studien för Elev 1, 2 och 3.

Samtliga informanter är könsneutraliserade. En bakomliggande faktor till det är att fokus endast ska hamna på resultatet av hur lärarna arbetar med läromedel och inte på genusaspekten inom det valda studieområdet.

4.3 Datainsamling

I följande avsnitt redovisar jag tillvägagångssättet för insamling av data genom intervjuer. Jag har valt att redogöra det i tre steg där det framgår hur intervjuerna förbereds, genomförs och bearbetas.

4.3.1 Förberedelse

Jag har i ett tidigt skede kontaktat lärare aktiva med gitarrundervisning i gymnasieskolan. De informerades via mejl om studiens syfte och mening. Lärarna fick i förhand svara på några enkla frågor om vilka läromedel de använde sig av så att jag kunde förbereda mina intervjuer på bästa sätt. Alla intervjuer genomfördes för enkelhetens skull på informanternas arbetsplats/skola med undantaget av en informant som jag träffade på restaurang/pub.

Eleverna kontaktades via en av mina lärarinformanter som fick i uppdrag av mig att utse frivilla elever som gick kursen InSå 1 på elgitarr. Intervjuerna ägde rum i deras skola på elevernas lediga tid.

4.3.2 Genomförande

Enligt Kvale (1997) är tematisering en nödvändighet för att uppnå svaret på *hur* data förvärfvas genom en kvalitativ undersökning. Han menar att tematisering klargör *vad* som ska undersökas, *varför* undersökningen görs samt *hur* kunskap ska förvärfvas. (Kvale, 1997).

Jag använder mig av en semistrukturerad intervju där jag har en intervjuguide så att jag kan täcka alla teman och frågor som jag vill ha svar på. Intervjuguiden ger mig en trygghet om att jag inte missar att ställa några väsentliga frågor. För att få förtydligande och ett mer utvecklat svar ställer jag ibland även följdfrågor. Med följdfrågorna kan jag gå in på djupet i frågorna om jag så önskar (Bryman, 2008).

Vid intervjutillfället har jag informerat informanterna om vad det är jag undersöker samt syftet med min undervisning. Vidare har jag även gjort en djupgående förklaring till hur jag kategoriserat läromedel för att informanten ska ha full förståelse för vad det är vi pratar om när jag pratar om läromedel enligt min kategorisering. Inspelningen av intervjuerna gjordes med diktafon via två enheter (Zoom H2 och Iphone 5) för att minska risken för att inspelad data skulle gå förlorad.

4.3.3 Kvalitativ bearbetning

Efter att samtliga intervjuer genomförts transkriberades alla på ett talnära sätt. Därefter gick alla intervjuer en meningskoncentrering vilket innebär att en koncentrerad av formuleringar och yttranden till en mer kortfattad form (Kvale, 1997). Med hjälp av analysfrågor som utformats efter mina forskningsfrågor jämfördes intervjuerna mot varandra.

För att lättare få en förståelse för enskilda informanters situation presenteras studiens resultat i två delar. I den första delen beskrivs intervjuerna och i resultatanalysen sammanställs och analyseras den presenterade datan.

4.4 Etiska avväganden

I denna studie följer jag de forskningsetiska principer som Vetenskapsrådet har publicerat för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet, 2014). Alla deltagande i denna studie har gett informerat samtycke. Informanterna har fått ta del av villkoren för konfidentialitet, deltagande och till vad informationen kommer att användas. Samtliga deltagare har gett sin tillåtelse att delta i min forskningsstudie. Vidare har informanterna blivit informerade om möjligheten att avsluta sin medverkan och deltagande när som helst under intervjuens gång (Kvale, 1997 & Vetenskapsrådet, 2014). För att bibehålla konfidentialitet har jag valt att ersätta samtliga namn hos mina informanter bokstäver eller siffror. För att minimera risken för att någon person i studien ska identifieras har dessutom könstillhörigheten inte nämnts. Skolorna är inte heller givna vid namn för att minimera risken ytterligare för att någon informant skall lyckas identifieras.

Utöver dessa riktlinjer nämner Kvale (1997) att konfidentialiteten kan leda till svåra rättsliga problem ifall informanten bidrar med information som kan anses vara skadlig eller rent av olaglig. Min forskningsfråga är inte så laddad att jag förväntar mig några rättsliga konflikter.

4.5 Studiens tillförlitlighet

Inom samhällsvetenskapen problematiseras kunskap i relation till begreppen reliabilitet, validitet samt generaliserbarhet. Detta avsnitt behandlar studiens styrkor och svagheter i relation till nämnda begrepp (Kvale, 1997).

4.5.1 Reliabilitet och generaliserbarhet

Begreppet reliabilitet syftar på tillförlitligheten i studien. Det innefattar att forskaren presenterar information som är pålitlig, utan förvrängningar eller önskemålsstyrda resultat. För att presentera studien så trovärdigt som möjligt är det viktigt att ta hänsyn till de metoder som används. Kvalitativ forskningsintervju får ofta kritik för att resultatet av intervjun inte kan generaliseras till följd av för få informanter, ledande intervjufrågor eller att resultatet bygger på subjektiva tolkningar (Kvale, 1997).

Jag har valt att ha berättande frågor – så öppna frågor som möjligt, för att informanten ska vara fri från styrda frågor i den mån det är möjligt. Med hjälp av en intervjuguide med relativt öppna frågor vill jag utvinna den information som informanten själv förstår som väsentlig. Vid fall där frågor misstolkas har jag fått komplettera med följdfrågor för att säkerställa att jag får relevant information (Bryman, 2008). Att jag har få informanter kan ses som en fördel i min studie. Det ger möjlighet till mer utförliga och ingående svar på mina frågor och ökar förståelsen för den intervjuades situation (Kvale, 1997).

4.5.2 Validitet

Att validera är att kontrollera och ifrågasätta att undersökningen utreder det som påstås undersökas. För att uppnå validitet är det av stor vikt välja rätt metod för undersökningen (Kvale, 1997). Felaktiga metoder kan leda till systematiska mätfel vilket i sin tur kan orsaka att hela studien kan tappa sin validitet (Nationalencyklopedin, 2014). I denna studie är det möjligt att använda sig av olika metoder för att samla in data. Jag fann den semistrukturerade intervjun som mest lämplig då jag har ett relativt tydligt fokus i mina frågeställningar (Bryman, 2008).

5. Resultat

I den första delen av detta kapitel presenteras resultatet av mina intervjuer. Informanterna refereras till som Lärare A, B C respektive Elev 1, 2 och 3. Jag har valt att könsneutralisera alla informanter. De citat som används i detta kapitel har genomgått en språklig redigering för att underlätta för läsaren. Vidare följs intervjueredovisningen av en kortare sammanfattning av resultatet.

5.1 Redovisning av intervjuer

5.1.1 Lärare A

Lärare A arbetar på en medelstor skola och har undervisat i gitarr i 16 år. Hen har mycket erfarenhet i ensemble- och ljudteknikundervisning utöver gitarrundervisningen. Lärare A har studerat lärarutbildning på Musikhögskolan med rockinriktning och även gått en två år lång producentutbildning på samma skola.

5.1.1.1 Bakgrund och styrdokumentet

Lärare A spelar så mycket som möjligt utanför undervisningen. Hen menar att det har en stor betydelse i hur undervisningen yttrar sig. Om läraren spelar ute ofta och med lite kända personer så finner hen att eleverna inhämtar information mer aktivt och att ett förtroende för lärarens kompetens infinner sig.

Lärare A beskriver att hen har haft både bra och dåliga lärare. Hen beskriver att en stor brist som en lärare hade var att denne inte såg vilken bakgrund Lärare A kom från rent musikaliskt och att lärarens oförmåga att se till hens behov gjorde att hen inte kunde lära sig på bästa sätt. Denna brist har dock haft en positiv påverkan också då Lärare A nu är uppmärksam på detta problem och därför anpassar sin undervisning väldigt mycket till elevens bakgrund och behov. Lärare A försöker vara som sina egna favoritlärare.

Lärare A förhåller sig till styrdokumentet i den mån det är nödvändigt. Hen menar att alla moment som skall göras genomförs och påpekar att styrdokumentet trots ny läroplan fortfarande ger läraren vida möjligheter när det kommer till bedömning.

På skolan som Lärare A arbetar på finns det flera gitarrlärare. När jag frågar om det finns ett samarbete mellan lärarna i val av material så menar Lärare A att tid är en bristvara när det kommer till att prata ihop sig om undervisningen samtidigt som hen

påpekar att alla lärare har sin personliga bakgrund och att det har stor betydelse för vilket material som används hos de olika lärarna.

5.1.1.2 Elevens önskemål och användande av noter

När det kommer till val av undervisningsmaterial försöker Lärare A utgå från elevens intresse. Hen försöker även knyta ihop ensemblematerialet med gitarrundervisningen och menar på att hen då i lugn och ro med eleven kan fördjupa sig i spelteknik och stilar. Lärare A påverkas mycket av elevens egna önskemål av material och ger ett exempel på varför.

Om någon ska lära sig C-F-G så spelar det ju ingen roll om det är på en Bob Dylan-låt eller om det råkar vara Ronan Keating eller Meshuggah så länge dom lär sig det som var själva målet med kursmomentet. Då har de - naturligtvis bara av den enkla anledningen av att de oftast tycker det är roligare - fått ut mer av lektionen då materialet är kul. [...] Då ökar chansen att det ska bli något användbart för dem plus att de övar in det ordentligt och då blir det någonting som fyller en mening. Det är inte bara att bocka av, de kan spela det för folk också. (Lärare A)

Det här visar att Lärare A tycker att om eleven får önska egna låtar som den vill spela i andra sammanhang så ökar intresset för övandet och kunskapsinhämtandet.

Lärare A använder sig mestadels av gehörsbaserad undervisning men ger noter och tabulatur till sina elever som ett stöd för minnet. Hen beskriver vidare att notläsning nästan är ett helt separat moment då elevernas musikaliska nivå är mycket högre än deras notläsningsförmåga. Notläsningsmomenten använder Lärare A bara för att eleven ska kunna nå kursmålen och det brukar planeras in ibland i början av lektionerna i ca 3 minuter.

5.1.1.3 Läromedel

Lärare A ger exempel på läroböcker som hen finner bra.

Det finns en bok som heter *Real Blues Guitar* med CD-skiva till och nu är det väl säkert i mp3 format. Det är en bok om blues - allt ifrån de enklaste blueskompen men omarbetad till lite mer roliga, inte bara 5-6-5-6 komp hela tiden utan lite andra fill med olika svårighetsgrad och att det bygger vidare på varandra. Det är en bok som jag kört med hur många år som helst för det funkar alltid och de tycker det är bra material och brukar ta till sig det. Sen så är det också kompstilar, alltså lite countryblues komp med lite hyss i, lite fill och sånt där i själva kompet. Sen är det dessutom blueslicks, vanliga enkla bluesfraser som ändå avancerar och utvecklas lite mer även rent tekniskt. Du får plektrumteknik och allt sånt där också. (Lärare A)

Läromedel med stegvis progression är något som Lärare A föredrar i sin undervisning. Det går att dra slutsatsen att eleven inhämtar speltekniska och teoretiska kunskaper på relativt kort tid när läromedlen har en tydlig progression.

Lärare A gör eget material för att komprimera det hen tycker är viktigt då hen upplever att de flesta material är för omfattande. Detta resulterar i egenproducerade övningar som innehåller det viktigaste i själva momentet.

Om man till exempel ska öva på arpeggion finns det säkert böcker att köpa med 200 sidor arpeggio om man vill det men jag har gjort några såna här som förklarar så man ser skillnaden på dur och moll osv.[...] Gör man eget material så gör man inte det för att hitta på nya grejer, det tror jag händer ganska sällan. Man gör det för att komprimera det man tycker är viktigt till färre sidor. Då gör man ju själv ett eget urval och det kan ju olika lärare göra helt olika. (Lärare A)

Utöver övningar har Lärare A även skapat kortare solon som innehåller de viktigaste grunderna inom specifika genrer för att eleven snabbt ska kunna känna på hur det känns att spela exempelvis country på ett sätt som låter bra.

I undervisningen använder Lärare A sig av programmen *Band In A Box* och *Logic*. I båda fallen är det för att göra *backingtracks* till eleverna. Fördelen med det förstnämnda programmet enligt Lärare A är att det går väldigt fort att skriva in ackord och tempo och en annan stor fördel är att du med en knapptryckning kan sänka hastigheten till ett övningstempo. Lärare A använder sig av *Spotify* som referens för att lyssna på originallåtarna men låter eleverna oftast öva med mp3-filer som han exporterar via *Band in a Box*. Kunskapsinhämtandet hos eleverna är markant bättre vid användandet av digitala media enligt Lärare A. Framförallt när eleverna spelar in lektionen. Då det tryckta materialet kan vara antingen för lätt eller svårt tycker hen att det som dyker upp vid lektionstillfället på bästa sätt dokumenteras via videoinspelning.

Lärare A gjorde följande jämförelse av en YouTubelektion med en egeninspelad video från lektionstillfälle:

Om jag skulle hänvisa till ett youtubeklipp på 4 minuter är det inte säkert att de fokuserar på rätt saker och det är inte säkert att det förevisas i det tempot som just den här eleven behöver själv, utan där har man möjlighet att skala av. [...] Det är som jag upplever just nu iallafall det mest effektiva sättet att undervisa. (Lärare A)

Avsaknaden av direkt kommunikation och möjligheten att anpassa materialet till individen är alltså, enligt lärare A, den stora bristen med redan producerat onlinematerial. Samtidigt ser hen stora fördelar med distansläromedel och ser *Skype* som ett alternativt som skulle kunna fungera som en länk mellan lärare och elev.

En lyckad framgångsfaktor i undervisningen för Lärare A har varit att hen har uppmuntrat elever att gärna komma tillbaka redan samma dag eller dagen efter för att få snabb uppföljning eller för att få svar på oklarheter. I mån av tid kan elever komma in de tider Lärare A inte undervisar och då behöver det inte gå en hel vecka där eleven

kanske har övat in fel eller liknande. Det kan räcka med 2 minuter för att bidra med ny input enligt Lärare A.

5.1.2 Lärare B

Lärare B arbetar på en stor skola och har undervisat gitarr i 17 år och undervisar även i ensemble¹ och gemu². Lärare B har studerat på olika folkhögskolor innan hen kom in på musikhögskolan för att studera på musikerlinjen med jazzinriktning. Efter musikerutbildningen studerade hen vidare på lärarutbildningen för att bli behörig musiklärare.

5.1.2.1 Bakgrund och styrdokumentet

Lärare B spelar utanför skolan en hel del och menar på att det är en förtroendegivande faktor för eleven att veta att läraren får jobb som musiker. Hen förklarar vidare med ett exempel.

Den här eleven trodde nog inte riktigt på mig av någon anledning oavsett vad jag sa. [...] Den här eleven hade några kompisar som också hade mig i gitarr som var väldigt mycket på min sida och tyckte att det jag gjorde var jättekul och bra och liksom det här att jag drog in noter från musikaldiken liksom och drog in allt i undervisningen. Sen märkte jag att den här första eleven börja bli lite mer mottaglig i sin relation mot mig för att kompisarna hade övertalat eleven. [...] Så ja, trovärdigheten är en stor grej. Det ligger bortom material och sånt som vi diskuterar nu i den här intervjun men om man hade haft extrem trovärdighet hade folk suttit här som lärjungar på golvet liksom. (Lärare B)

Lärare B känner att hen har blivit påverkad av hur hens tidigare lärare har varit men även sett deras brister och nämner en lärare som konstant gav ut skalor och positioner i läxa då Lärare B inte var mottaglig alls för den typen av uppgifter. Tack vare bristerna i tidigare lärares metodik har Lärare B utvecklat sin egen metodik. För att förstå alla elevers olika behov har Lärare B studerat mycket pedagogisk litteratur och arbetar jämmt med att försöka få varje elev att lära sig på bästa sätt via olika metoder.

5.1.2.2 Elevens önskemål och användning av noter

Lärare B använder sig av styrdokumentet väldigt noga för att se till att varje elev uppnår kraven för ett betyg. I skolan använder sig gitarrlärarna av en gemensam mapp där alla gitarrlärare kan lägga material som de tycker är bra. Det är dock fortfarande i uppbyggnadsfas. "Sen pratar vi ju och tipsar varandra om saker i personalrummet. Vi är rätt så goda kollegor liksom" säger Lärare B och menar att det är mest tips av läromedel

¹ Ensemble - Samverkande grupp med musiker - Kurs som förekommer i gymnasieskolor

² Gehör och Musicklära - Kurs som förekommer på gymnasieskolor

men att hen inte använder sig av kollegors material i större omfattning då hen känner sig nöjd med sitt eget material.

Lärare B anser att det är viktigt att bejaka elevernas önskemål av lektionsinnehåll. Detta för att eleverna ska känna ökat intresse och för att det ska bli mer meningsfullt då eleverna, i större utsträckning kan använda sig av innehållet i vardagen. Att hjälpa en elev som försöker lära sig något på egen väg är lärorikt och kul enligt Lärare B. Framförallt i årskurs tre får elever större frihet och elevinflytande för att fördjupa sig i exakt vad de vill då de redan täckt upp det mesta i kursplanen.

Lärare B försöker täcka upp både gehörsspel och notkunskap. Lärare B berättar vidare att hen använder sig av det inlärningsätt som eleven har lättast för.

Om motivet med det här är att öka elevens tekniska förmåga med sweep picking, då behöver jag inte hålla på och traggla gehörsmässigt om eleven är mer inriktad visuellt, förstår du? Om motivet är att han eller hon ska få en teknisk utmaning då kan jag lika gärna presentera det i den lärstilen som passar eleven med antingen en tab - då ser man ju det, eller sitta och visa det en kvart om det är en kinestetisk - vill få in det i fingrarna liksom, eller spela in det så man kan höra, om den är auditiv. (Lärare B)

Lärare B uttrycker här en flexibilitet inför olika lärstilar och menar sig ha olika material för elever som antingen lär sig bäst med visuellt, kinestetiskt eller auditivt material.

5.1.2.3 Läromedel

Jim Kelly's Guitar Workshop är en bok som Lärare B finner passande för gymnasienivå då låtarna i boken är på olika svårighetsgrader från enklare melodier med en typ av svårighetsgrad i till exempel *bends* eller *legato* till lite svårare melodier och ackord som drar åt jazzhållet för mer avancerade elever. Till låtarna medföljer det även *backingtracks* att öva till. Lärare B nämner ytterligare två tryckta böcker som hen gillar och kan använda sig av delvis.

Det finns en bok som heter Notläsning för gitarr av Börje Sandquist och så finns det en annan som heter Stora Kompguiden. Dem gillar jag av princip. Jag kan inte säga att jag använder dem mycket men jag kan plocka en sida här och där och konceptet gillar jag. Det här är jätkligt tydligt, en bok om bara notläsning. En annan bok om bara komp. Det är ju skitbra men jag skulle ju aldrig köra hela den. (Lärare B)

Material som dessa båda böcker blir då mer en resurs som läraren kan välja en viss övning ur och fungerar enligt lärare B mer som ett bibliotek än som skolor som kan förvänta sig att elev ska följa från pärm till pärm.

Plockar jag upp deras material här, Börje och de här så, då förstår jag till 97 % vad dom menar men jag förstår inte riktigt de sista 3 % och jag kan inte riktigt sälja in idén till eleverna men om jag gör det själv så kan jag sitta liksom jättelänge och prata om exakt varför vi gör det här. (Lärare B)

Att förstå en bok och dess motiv till fullo är enligt Lärare B inte så lätt och menar därför att det blir svårt att övertyga eleven om varför materialet används. Hen menar därför att det är viktigt att göra eget material och att "plocka russinen ur kakorna" och välja ut det bästa av allt komprimerat för att det ska bli lättare och mer precist för eleven. Notläsningsövningar och väldigt smalt utformade etyder som exempelvis en position på greppbrädan är något som Lärare B också producerat då hen menar att avskalning möjliggör för eleven att kunna fokusera på en sak i taget.

I undervisningen använder Lärare B sig av lite olika programvaror. För att visa en skala eller fingersättning använder hen programmet *Neck Diagrams* där hen skriver valfria skalor och exporterar till en PDF-fil. Lärare B använder sig av notprogrammet *Sibelius* för att skriva stilrena noter och plankningar. För att planka eller öva till en låt i ett långsammare tempo använder Lärare B sig av programmet *Amazing Slow Downer*. Elevens kunskapshämtning förbättras genom dessa program menar lärare B.

Lärare B använder sig av digitala media i stor utsträckning centrerat kring en digital lärplattform där allt material finns tillgängligt för eleverna. Där finns ljudfiler, videofiler, länkar och noter som eleven närsomhelst kan gå in och hämta. Fördelen med detta är att en elev då har tillgång till hela tiden. En annan fördel är att allting sparas på nätet och det blir mer överskådligt att bygga upp materialbanken så enligt Lärare B.

En stor framgångsfaktor i Lärare B's undervisning har varit videofilmning av sig själv. "När du ser en hand långsamt spela någonting så kan det knappt bli fel" säger Lärare B. Vidare tror Lärare B att om väldigt bra material produceras kan det bli självbärande och ge möjlighet till "Det flippade klassrummet"³ som i detta fall betyder att undervisningen sker hemma i lugn och ro och det kluriga som eleven har problem med, kan då tas på lektionen veckan därpå. På det viset effektiviseras lektionerna och det är något som Lärare B kommer jobba vidare med i framtiden.

Lärare B har aldrig undervisat via *Skype* men när jag frågar om hen kan tänka sig undervisa i en sådan form är hen nyfiken på att testa och ser inte att det ska vara några problem om det är enskild undervisning. Hen menar vidare att det blir svårare om det är i grupp då det krävs en levande länk till eleven.

³ Det omvända klassrummet (flipped classroom) är en form av lärande där eleven i ett "omvänt" klassrum kan höra lärarens genomgång på video hemma vilket i sin tur gör det möjligt att ha mer laborativa arbetssätt i skolan. Se också avsnitt 3.2.2 ovan.

5.1.3 Lärare C

Lärare C arbetar på en stor skola och har undervisat i gitarr i 16 år. Hen undervisar även i gemu och ensemble. Lärare C har studerat på folkhögskola och privat musikutbildning innan hen börja studera på musikhögskolan till lärare med rockinriktning.

5.1.3.1 Bakgrund och styrdokumentet

Lärare C tycker att det är viktigt för eleven att läraren har spelningar och jämför det med sina före detta lärare som hen själv såg upp till som hade spelat med stora orkestrar och turnerat runt en del.

Hen beskriver sig själv som en lärare inspirerad av många olika lärare.

Jag suger ju åt mig allt av alla som jag möter och med det som dom håller på med. Jag tycker det är intressant. Har du liksom 10 gitarrlärare så har du 10 olika metodiklärare.

Olika metodik är något som Lärare C anser vara ok såvida undervisningen fungerar och uppfyller kraven enligt styrdokumentet. Genom "kritiskt tänkande sällar man bort de dåliga metoderna" enligt Lärare C .

Lärare C förhåller sig till styrdokumentet i den mån att kraven uppfylls men påpekar att hen inte tittar på styrdokumentet alltför ofta. Vidare beskriver Lärare C sig själv som en mindre bra notläsare och menar att det har betydelse i att det blir mindre notläsning i hens undervisning men understryker att eleverna får lära sig såpass mycket att de klarar av notläsningsmomentet i enlighet med styrdokumentet. Lärare C berättar vidare att det händer att gitarrlärarna på skolan ibland delar med sig av tips på material som de tycker funkar jättebra men menar att det inte finns ett gemensamt material som de måste lära ut.

5.1.3.2 Elevens önskemål och användning av noter

Lärare C låter sina elever bestämma vad de ska lära sig. Hen finner det extra kul att eleven själv får bestämma vad hen vill spela och menar att målen i kursplanen nås oavsett vad de önskar för att det är ganska fritt för tolkning.

Man får ju som pedagog säga "Ja men här har eleven uppnått den och den biten" med det material du har - det behöver inte vara något specifikt material för det. Allting är ju musik![...]Jag menar du ser ju på 10 sekunder "ok, den personen behöver jobba med timingen, den där har ingen koll på tekniken" (Lärare C).

Notläsning kan vara en bit som faller bort i undervisningen enligt Lärare C som hade önskat det fanns fler bra böcker i detta område. Det hade enligt Lärare C varit bra att ha "en bok med tydliga exempel på form, repris, coda mm. i olika musikstilar med det bara viktigaste" (Lärare C) som menar att befintliga läromedel som behandlar notläsning är generellt för omfattande och saknar genbredd.

5.1.3.3 Läromedel

Lärare C använder sig av en bok som heter *Advancing Guitarist - Applying Guitar Concepts Techniques* av Mick Goodrick. Hen tycker det är en bra lärobok på avancerad nivå som innehåller bra övningar, idéer och filosofiskt tänkvärda ord.

Det här tre åren går så fort. Så om någon står och hökar på dig och du inte har en egen drivkraft så kommer det inte hända något. Du måste hitta den där ingången där du känner - här sätter endorfinerna igång, ett sug, jag vill, jag vill! (Lärare C)

Att inspirera samt få eleven att känna en trygghet och inte stressa sitt kunskapshämtande, är en filosofi som Lärare C arbetar med. Detta påverkar även valet av läromedel då Lärare C inte försöker trycka på för mycket låtar och läxor på elever då hen anser att eleverna redan spelar mycket låtar i andra sammanhang. Lärare C brukar guida elever till redan befintligt material på *Spotify* eller *Youtube*.

Övningar är något som Lärare C skapar mycket och beskriver sig själv som väldigt fokuserad på övningar. Lärare C säger "att göra egna övningar är kul och man får det då exakt som man hade tänkt sig" (Lärare C) och menar samtidigt att det redan finns gott om bra material, framförallt på *Youtube*.

Lärare C finner att det är lättare för eleven att öva om de har ett *backingtrack*. Det blir även motivationshöjande att öva till ett komp då de får höra helhet i ett sammanhang och det blir musik av det. När de övar till *backingtracks* övar de även musikaliska element som tonbildning, variation, *bends*, *slide* etc och får en ökad musikalitet.

Hen använder sig av applikationen *SessionBand Jazz* i sin undervisning där hen kan skriva in ackord och få ett *backingtrack*. Därefter kan hen exportera det till en mp3-fil och mejla eleverna efter lektionstillfället. Ett annat program som Lärare C använder sig flitigt av är *Neck Diagrams*. Tidigare skapade Lärare C *backingtracks* i *Cubase* där hen spelade in trumkomp, bas och kompgitarr men menar att det är tidskrävande och enklare att använda sig av ovan nämnda applikation till telefonen.

Lärare C brukar låta eleverna spela in moment av lektionen på sina mobiltelefoner i långsamt tempo med puls och ser fördelar som att eleven då i lugn och ro kan öva hemma och spola fram och tillbaka hur mycket den vill.

Lärare C menar att *Youtube* är en jättebra plattform för lärande och nämner ett exempel på att han som lärare ibland blir överflödigt.

Jag tror jättemycket på Youtube. Alltså jag har ju barn själv som spelar. Jag har inte lärt dom ett knyst. De har lärt sig allt. Min dotter har lärt sig spela piano via Youtube. Grabben gitarr, trummor. Alltså trummor. Han kollar på Youtube och sitter och spelar

trummor.[...] Jag blev överflödig. Det enda problemet med det är om det fortskrider va, så kan inte jag ha jobb snart, haha. (Lärare C)

Av ovan nämnda citat går det att tolka det som att Lärare C finner att den enorma mängd lektioner som finns att tillgå gemene man på internet kan konkurrera och till och med ersätta den mer traditionella gitarrläraren.

5.1.4 Elev 1

Elev 1 har spelat gitarr aktivt i ca 4 år och har alltid spelat med något band under denna tid. Hen har spelat mestadels rock, funk och metal men även testat andra genrer.

Elev 1 är nöjd med sin nuvarande gitarrundervisning.

Han lär mig saker som jag inte skulle...alltså det blir ju lätt att du fastnar i egna mönster och han tvingar mig lite att komma ut från de mönster som jag själv har. Han lär mig saker som jag själv inte skulle ta initiativ att lära mig. Så att, ja., han får mig till exempel till att spela jazz. Det är någonting som jag aldrig skulle gjort på egen hand liksom. (Elev 1)

Man kan i föregående citat tolka det som att Elev 1 är positiv till att utsättas för nya genrer och spelsätt samt att utmaning är en viktig del i undervisningen för att hålla intresset uppe.

Elev 1 övar på sin fritid också utöver de läxor hen får av sin lärare. Elev 1 menar vidare att det hen lär sig utanför skolan delvis är roligare än läxor då eleven själv väljer att spela precis det hen önskar och vill lära sig.

Metal av olika sorter är en favoritgenre som Elev 1 utövar. Elev 1 har blivit introducerad till bandet *In Flames* av sin morbror och menar att tidigare lärares musikstil inte haft inverkan på hens intresse för *Metal*.

Elev 1 tycker sig ha inflytande på sina gitarrlektioner och tycker det är jättebra att få bestämma vad lektionen ska innehålla. "Läraren frågar vad jag vill göra, så tar vi det därifrån vilket är jättebra" (Elev 1). Lektionerna blir alltid roliga när man får önska innehåll, enligt Elev 1.

Elev 1 uppfattar att hens lärare inte använder sig så mycket av eget material men nämner exempel på skalor som hens lärare skapar till PDF-dokument och tycker att det är ett bra sätt att avgränsa materialet i lektionen.

Elev 1 brukar få *backingtracks* och noter på E-post och finner att det är smidigare än papper i handen. När jag frågar hen om det underlättar inläringen svarar hen följande:

Ehmm. Ja, för det första så har jag, är det väldigt mycket lättare för mig för jag är en sån person som slarvar bort papper jättemycket så därför blir det väldigt mycket lättare om jag har det på ett fast ställe i datorn så man kan bara gå in där och kolla på det. Om jag har ett papper så lägger jag det någonstans så hittar jag det aldrig igen. (Elev 1)

Elev 1 gillar att hans lärare använder sig av ett program för att skapa *backingtracks* och anser att det blir roligare att spela till något. Något som Elev 1 ofta använder sig av är *Youtube*. *Youtube* används bland annat om det är någonting hen inte förstår. Då brukar hen vilja få ordning på det och gå in på *Youtube* och lära sig det av lektioner där.

Fördelen med *Youtube* är att jag kan kolla om klippet hur många gånger jag vill tills jag faktiskt fattar och det kan man ju inte riktigt göra med en lärare. [...] Fördelen med att ha en lärare är ju att jag kan fråga honom. En *youtubevideo*, om den inte innehåller vad du vill hitta just så kan du inte bara..så ger videon ingenting. Men gitarrläraren, är det någonting du undrar kan du ju bara fråga honom så får du ett svar liksom. (Elev 1)

Elev 1 ser alltså både för och nackdelar med *YouTube*lektioner. Problemet är mer att hitta en lektion på *Youtube* som är bra och täcker just det eleven söker enligt Elev 1.

Elev 1 tror att det kommer bli mer accepterat med distansläromedel och skulle kunna tänka sig att ha gitarrundervisning på distans via *Skype* men skulle föredra närlärande för att det ger en annan närhet till läraren som inte går att få över internet.

5.1.5 Elev 2

Elev 2 har spelat gitarr i 6 år och har spelat mest rock och metal men har det senaste året spelat lite blandade genrer.

Elev 2 är väldigt nöjd med sin undervisning.

Vi går igenom mycket nödvändiga saker. Rätt mycket teori som jag känner att jag kan göra något eget av. Jag sa ju liksom när jag börja att jag inte vill ha jättemycket teknik i min undervisning, det kan jag bara hitta på internet på en sekund. Just bra teori och coola grejer, det måste jag ha en lärare i verkliga livet som visar mig. (Elev 2)

Att lära sig "nödvändiga saker som inte går att hitta på internet" är enligt Elev 2 en viktig del av undervisningen. Roligast är lektionen "när man lär sig någonting som man verkligen känner är användbart" enligt Elev 2.

Elev 2 övar väldigt mycket teknik utanför skolan och skriver en hel del egen musik. "Det egna övandet av teknik och låtar är oftast roligare än läxor då man själv väljer vad man vill lära sig" (Elev 2). Vidare berättar Elev 2 att hen blir motiverad av att kunna visa sin lärare hur bra hen gör läxorna och menar att det är en motivationshöjande faktor som leder till att läxor blir roligare.

Elev 2 fattade intresse för rockmusiken via hans syster och med åren blev det tyngre rock som var favoritmusiken. Tidigare lärare har haft stor inverkan på vilken musik Elev 2 gillar och spelar. Elev 2 har alltid sett upp till sina lärare och har då även inspirerats av deras musiksmak och bakgrund, vilket är en anledning till att hen har spelat och gillat olika genrer.

Elev 2 har stort inflytande över lektionsinnehållet då hens lärare alltid frågar vad hen vill lära sig inför varje lektion. Det är enligt Elev 2 "verkligen bra för då kan jag lära mig det jag känner jag vill lära mig istället för att spela en läxa som jag inte kan ta till mig alls" (Elev 2). Elev 2 brukar därför försöka tänka ut frågor till varje lektion som hen har undrat över.

Att läraren gör eget material är något Elev 2 tycker är bra. Då vet hen att läraren har gått på djupet och gjort något musikaliskt och jobbat fram det bästa enligt Elev 2.

Backingtracks är inget som Elev 2 brukar få på lektioner men hen tillägger att hen arbetar med det väldigt mycket själv. *Youtube* är en välbesökt plats för *backingtracks* och lektioner för Elev 2. När jag frågar eleven om det blir problematiskt med att språket oftast är på engelska så svarar eleven följande:

Nej. Jag tycker det är praktiskt att lära sig det på engelska för då kan man kommunicera med folk som har annan nationalitet än svenska, så jag tycker det är nästan bättre.

Elev 2 menar att undervisning på engelska kan med fördel som en positiv faktor om ett samarbete eller kontakt med andra musiker med annan härkomst än från Sverige förekommer.

Elev 2 kan tänka sig att ha undervisning på via *Skype* men föredrar närlärande då eleven annars mister mycket av det som sker på plats här och nu i lektionen.

5.1.6 Elev 3

Elev 3 har spelat gitarr i 6 år och har spelat mycket själv hemma men även med olika band utanför skolan.

Elev 3 är nöjd med sin gitarrundervisning.

Min lärare säger inte så mycket såhär "amen de här måste du kunna till nästa lektion" liksom utan han ger inga solklara läxor och på något sätt motiverar det mig mer, att öva ännu mer alltså. Han är inte som andra gitarrlärare jag haft som säger "då ska du kunna denna skalan till nästa vecka och så jobbar vi på det till nästa vecka", att det inte är så tydligt uppdelat i läxor motiverar mig på något sätt mer att öva själv. (Elev 3)

Utöver undervisningen som sker i skolan gillar Elev 3 att planka låtar på fritiden. Det är "oftast roligare än läxor för man väljer låtar som man själv vill lära sig och tycker är kul" (elev 3). Ibland händer det att läxor är roligare men då är det för att det är något som hen verkligen vill lära sig menar Elev 3.

Elev 3 tror inte att läraren har haft betydelse för vilken musik som hen gillar mest idag. Vidare berättar Elev 3 att hen inte riktigt vet vilken bakgrund hens lärare har och nämner vidare att hen spelade mest för sig själv och lyssnade på skivor som hen försökte plocka ut via gehör.

Elev 3 tycker att hen tillsammans med läraren styr lektionsinnehållet. Om hen inte får ut någonting av lektionen så brukar Elev 3 alltid säga till utan att det känns konstigt eller blir jobbig stämning, vilket Elev 3 tycker är viktigt.

Elev 3 brukar få skalor som läraren skrivit in i ett program i datorn. *Backingtracks* är något som har använts i undervisningen berättar Elev 3.

Får man en skala liksom och ska plugga med den med ett backingtrack så är det ju dels lättare och det utvecklar mer. Att sitta och bara spela en skala upp och ner, det ger ju inte så mycket men lär man sig spela den över ett backingtrack så kan det vara mycket bättre. (Elev 3)

Elev 3 menar att det blir mer givande att spela över *backingtracks* än utan och berättar även att hen märker skillnad på resultatet om det är med eller utan backingtrack.

Elev 3 brukar använda sig av inspelningsprogram för att spela in gitarr och ser det som en utvecklande faktor att kunna lägga gitarrstämmor mm. *Amazing Slow Downer* är också ett program som hen använder sig av för att plankta svåra passager i solon.

Elev 3 brukar inte få distansläromedel av sin lärare men nämner att hen självmant ofta tar sig till *Youtube* för att lära sig saker.

Det är ju supersmidigt liksom. Om det är en teknik jag känner jag vill lära mig så vill jag kanske tillämpa det på någon läxa jag har liksom så är det jättesmidigt att bara gå in på Youtube och kolla en video liksom. Det är det verkligen. (Elev 3)

Man kan i citatet ovan tolka det som att youtubelektioner kan med fördel användas som ett komplement till läxorna som läraren delar ut.

När jag frågar om Elev 3 kan tänka sig ha gitarrundervisning på *Skype* så svarar Elev 3 att hen skulle kunna tänka sig det. Vidare nämner hen att det absolut inte hade fått ersätta lektioner men att det skulle kunna vara ett bra sätt att kunna ha lektioner vid sjukdom och frånvaro från skolan.

5.2 Sammanfattning av resultat

5.2.1 Lärarna

I intervjuerna framgår det att Lärare 1 och 3 påverkas i väldigt liten grad av styrdokumentet när det kommer till val av läromedel. De försöker täcka alla kunskapsområden som ska nås utan att bli påverkade av styrdokumentet för mycket. Lärare 3 använder styrdokumentet som en checklista ibland när det blir dags för bedömning och märker då ibland att notläsningsbiten kan falla bort. Lärare 2 har däremot ett mer strikt förhållningssätt till styrdokumentet och är väldigt noga med att se till att varje elev uppnår kraven. I vissa fall kan materialet väljas med styrdokumentet

som grund för Lärare 2 medan Lärare 1 och 3 jobbar utifrån att materialet de har ska täcka kraven i styrdokumentet.

I intervjuerna framgår det att lärarnas tidigare erfarenheter från tidigare utbildning påverkat deras sätt att undervisa. Lärare A har av en dålig upplevelse av en tidigare lärare tagit lärdom och anpassat sin egen undervisning efter sina elevers behov istället för att ta vara på sina egna intressen. Lärare B och C menar att det kan vara både bra och dåligt att bli påverkad av tidigare lärare. Lärare B har förhållit sig kritiskt genom att studera mycket pedagogisk litteratur medan Lärare C utvecklat sin pedagogik genom kritiskt tänkande.

Informanterna A, B och C ser en aktiv musikerroll utanför skolan som en positiv faktor i undervisningen. Samtliga lärare i studien känner sig positivt påverkade av sina tidigare lärares bakgrund och erfarenheter. Lärare A och B pratar om ett förtroende som infinner sig då eleven får en verklighetsanknytning av att se sin lärare som en professionell musiker.

Intervjustudien pekar på att framtagandet av eget undervisningsmaterial är en viktig aspekt för att öka kvalitén i undervisningen. Lärare A och B syftar på att det mesta material är för omfattande och kräver en viss komprimering för att rama in det väsentliga. Oftast handlar det om övningar. Dock anser Lärare C att det finns mycket bra material redan men att hen gillar att skapa egna övningar. Lärare C skapar då övningar oftast direkt från tidigare erfarenheter medan Lärare A och C komprimerar från större befintligt material.

Samtliga lärare i studien använder sig av programvaror på ett eller annat sätt i undervisningen. Vidare tycker alla lärarinformanter att kunskapsinhämtandet hos eleverna blir markant bättre med *backingtracks* än utan.

Samtliga lärare i studien låter ofta eleverna spela in när de förevisar på gitarren. Lärare C tycker även att *Youtube* är en bra plattform för lärande med mycket bra lektionsinnehåll medan Lärare A förhåller sig lite mer kritisk till *Youtube* då fokus kan ligga på fel saker i just det klipp eleven kollar på. Lärare B menar att det knappt kan bli fel om läraren gör egna tydliga genomtänkta videolektioner och menar att videon kan bli självbärande. Samtliga informanter är ense om att möjligheten att titta på lektionsinnehållet obegränsat antal gånger medför att eleven lär sig innehållet mer effektivt jämfört med en vanlig lektion där eleven kommer hem och ska komma ihåg alla instruktioner från lektionen.

Samtliga lärare anser att det är viktigt att ge medbestämmande till eleverna. Lärare A och C anser att målen i kursplanen kan nås oavsett vad för material de önskar att spela då kursplanen är ganska fri för tolkning. Lärare B drar vidare och menar att verklighetsanknytning är den faktor som får hen att låta eleven välja material.

Samtliga lärare anser sig vara gehörsmusiker och finner att notläsning är en del av undervisningen som de har med för att eleven ska uppnå kursmålen. Ingen av lärare A, B och C undervisar i notläsning mer än vad de anser vara tillräckligt för att nå kursmålen.

5.2.2 Eleverna

Av intervjuerna framgår det att samtliga elever är nöjda med sin nuvarande gitarrundervisning. Elev 1 och 2 gillar att få utsättas för nya genrer och spelsätt och tycker att det är det viktigaste i undervisningen. Att få läxor varje vecka är en motivationshöjande faktor för båda. Elev 2 tycker också om att öva väldigt mycket till varje lektion för att visa hur bra hen har gjort läxorna och finner det som en motivationshöjande faktor när läraren berömmar. Elev 3 tycker däremot att läxor med deadlines är en stressfaktor som inte påverkar hen positivt.

Samtliga elever tycker att det informella lärandet oftast är roligare än det som sker i skolan. Innehållet i vad eleverna lär sig utanför skolan skiljer sig åt lite men åsikten att det är roligare att spela det eleven känner för och det hen vill lära sig är detsamma. Elevinflytande är något samtliga elever uttrycker sig ha. Eleverna får oftast bestämma vad lektionen ska innehålla och önskemål om låtar är något deras lärare uppmanar till.

Att egenproducerat läromedel är något positivt håller samtliga elevinformanter med om. Elev 1 och 3 tycker det känns som att materialet avgränsas individuellt när läraren använder eget material. Elev 2 tycker att det känns som att läraren har arbetat fram något musikaliskt och tagit fram det bästa när hen utsätts för egenproducerat läromedel.

Backingtracks är något som Elev 1 och 3 brukar få i undervisningen. Båda anser att det blir roligare att spela med *backingtracks* än utan. Förutom att det är mycket roligare så märker de båda en skillnad på hur mycket mer de lär sig om de spelar till *backingtracks*.

Youtube är en välbesökt sida för samtliga informanter. Elev 2 brukar på sin fritid besöka *Youtube* för att titta på gitarrlektioner eller för att spela till *backingtracks*. Elev 1 brukar besöka *Youtube* för att täcka sina kunskapsluckor och menar att hen alltid lär sig det som hen hade tänkt sig. Fördelen med *Youtube* är enligt Elev 1 att det går att titta på

det om och om igen tills det sitter. Elev 3 tycker också att *Youtube* är en smidig plattform för att lära sig saker. Hen brukar exempelvis hitta nya tekniker där för att kunna tillämpa det på sina läxor. Elev 3 använder alltså ofta lektioner på *Youtube* som ett komplement till den vanliga undervisningen som drivs i skolan. Elev 1 kan dock även se nackdelar med *Youtube* och nämner att det kan vara svårt att hitta en riktigt bra lektion som täcker just det hen söker.

6. Diskussion

I detta kapitel kommer jag diskutera resultatet från intervjuerna i förhållande till den redovisade teorin. För att öka förståelsen kring valet av läromedel är det viktigt att diskutera de likheter och skillnader som uppstår mellan redovisade resultat och tidigare forskning.

6.1.1 Styrdokumentens inverkan på val av läromedel

I denna studie använder samtliga lärare sig av styrdokumentet för att säkerställa att kunskapsöverföring enligt läroplanen erhålls. Resultatet visar att en av lärarna har ett mer strikt förhållningssätt till styrdokumentet och är väldigt noga med att se till att varje elev uppnår kraven för betyg med hjälp av läroplanen som underlag. Detta överrensstämmer med Gadlers (2011) tankar om hur lektionsinnehåll bör planeras och genomföras. Av studiens resultat framgår det dock att två av lärarna påverkas i väldigt liten grad av styrdokumentet när det kommer till val av läromedel. Trots de nya styrdokumentet som etablerades år 2011 menar lärarna att det fortfarande ges vida möjligheter att tolka styrdokumentet vad gäller bedömning. Styrdokumentet används således inte för varken valet av läromedel eller produktion av eget läromedel, utan snarare tidvis som en "checklista" för att kontrollera att kraven för betyg uppnås. Den vida möjligheten att tolka styrdokumentet enligt dessa lärare, gör det möjligt att uppnå kraven för betyg med det material de redan använder. Juhlin Svensson (2000) pekar i sin studie på en tradition och problematik i att lärare oftast förutsätter att förlagsproducerade läromedel utformas efter kursplanen. Detta borde i så fall innebära en stor risk att läraren inte säkerställer att läromedlet innehåller all den kunskap som eleven ska åstadkomma.

Av resultatet framgår en tendens hos gitarrlärarna som framträder i form av att täcka de kunskapsluckor eleven har allteftersom de dyker upp. Att följa styrdokumentet och utforma lektionerna enligt läroplanen skulle kunna vara ett sätt att säkerställa att dessa kunskapsluckor fylls. Med detta tillkommer dock en risk att lektionsinnehållet skulle kunna kännas "låst" om läraren skulle utgå från en lektionsplanering utformad helt enligt läroplanen, vilket torde få konsekvenser för elevens önskemål och motivation. Att ha kontinuerlig förhållning till styrdokumentet borde vara det främsta sättet att säkerställa att man möter elevens utvecklingsbana.

6.1.2 Tidigare erfarenheters betydelse

Samtliga lärare i denna studie anser att de blivit påverkade av tidigare utbildning och hur deras tidigare lärare undervisat. Detta går i linje med Zimmerman Nilssons (2009) studie som visar att musklärarna inom högre utbildning undervisar likadant som de själva har blivit undervisade.

Samtliga informanter i min studie menar att en aktiv musikerroll utanför skolan är en positiv faktor i undervisningen. Ett aktivt liv som musiker utanför undervisningen är något som visar sig vara förtroendegivande och därmed en motivationshöjande faktor för eleven. Detta visar även Asp (2011) i sin lic-avhandling. Han ser också problem i att lärarrollen får en mer tillbakaträngd roll medan musikerrollen tar över. Musklärarna i hans studie använder musikeryrket i undervisningen som en didaktisk utgångspunkt, vilket påverkar både val av undervisningsinnehåll samt metodik.

Bouij (1998) förhåller sig än mer uttalat kritisk till att musikerrollen blir ett ideal för lärare då den didaktiska biten kan utestängas och falla bort medan fokus då hamnar på att elever ska behöva alltmer efterlikna andra musiker och genrer där det redan finns normer som eleven ska förhålla sig till.

Sammanfattningsvis gör det att jag drar slutsatsen att musikerrollen som en musikpedagog har, har positiva egenskaper i form av motivation för eleven. Det kan dock vara en nackdel om musikerrollen får en såpass stor roll att det genomsyrar undervisningsinnehållet enligt musikerperspektiv, då det finns en risk att elever inte passar innanför de begränsningar undervisningen innehåller. Det finns även en risk att eleven fastnar i redan färdiga mönster och normer i olika genrer, vilket skulle kunna hämma varje elevs unika musicerande.

6.1.3 Läromedel

Intervjustudien pekar på att samtliga lärare anser sig vara gehörsmusiker samt att notläsning är något som de endast undervisar i den mån som behövs för att nå kursmålen. En av lärarna i studien menar att man kan vara en bra gitarrist utan några större notkunskaper, vilket går hand i hand med Rostvall & West (2001) tankar som menar att gehörsbaserat spel och improvisation i instrumentalundervisning frambringa större möjligheter för eleven att utveckla breda kunskaper i musik, än den enkelspåriga fokuseringen på notbilden, som återfinns i många läromedel. De menar vidare att gehörsspel och improvisation skulle kunna ge eleverna ökade möjligheter att självständigt skapa och spela musik utanför undervisningens ramar samt att det även

skulle kunna ge lärarna större möjligheter att fokusera på vad eleverna gör istället för på notbilden (Rostvall & West, 2001).

Elevers önskemål är viktigt att bejaka enligt samtliga lärare i denna studie som menar att målen i kursplanen kan nås oavsett vad för material eleven önskar sig spela då kursplanen erbjuder ganska brett spelrum i tolkning. Detta menar även Skolverket (2014a) som understryker hur viktigt det är att eleven ska vilja tillägna sig det som lärs ut. Det är mot resultatet i denna studie och tidigare forskning då rimligt att anta att det viktiga i valet av noter kontra gehörsbaserad undervisning, är huruvida eleven lär sig musik snarare än om det är via noter eller gehör.

Samtliga pedagoger i min studie menar att det är viktigt att skapa eget undervisningsmaterial. Ett skäl till detta är att lärarna uppfattar det mesta material som för omfattande och att det kräver en viss komprimering för att passa eleven. Det visar sig vara ett sätt att öka kvalitén i undervisningen då varje enskild lärare får sitt material anpassat till hur de själva undervisar. Fostås (2002) menar att låg progression är mer gynnsamt för eleven än hög progression. Hög bearbetningsgrad gör att eleven upprepar och använder redan befintliga kunskaper vilket kan leda till att eleven blir mer medveten om sitt musikaliska uttryck och kommer då utvecklas snabbare musikaliskt och uttrycksmässigt. Han menar vidare att eleven blir van vid att öva och då upplever inläring och övning som ganska okomplicerat samt att det förhindrar en elev hamnar på efterkälke.

Utifrån den tidigare forskning jag studerat är det rimligt att förutsätta att progressionen spelar stor roll i valet av läromedel. Jag anser att läraren genom komprimering av befintligt- eller egenproducerat material, kan bidra med adekvat läromedel anpassat för elevens nivå. Det torde således öka kvalitén i undervisningen.

Samtliga lärare i studien använder sig av programvaror på ett eller annat sätt i undervisningen. De programvaror som används är *Neck Diagrams* där de snabbt kan skapa tabeller för skalor, *modes*, etc med tydlig och lättförstådd layout, *Band In A Box* och *SessionJazz Band* där de kan skapa *backingtracks* med möjlighet att med några knapptryck transponera och ändra tempo, *Logic* och *Cubase* för inspelning, *Sibelius* för notredigering samt *Amazing Slow Downer* för att sänka hastighet på låtar för eventuell plankning. *Backingtracks* används i undervisningen. Det framkommer att samtliga lärare uppfattar kunskapsinhämtandet hos eleverna som markant bättre genom användandet av programvaror och *backingtracks*.

Juhlin Svensson (2000) har i sin studie sett fördelarna med användandet av programvaror och menar att dessa banar väg för nya möjligheter som kan tillföras i undervisningen som tidigare inte var möjligt. Särskilt program för producering av olika läromedel är enligt Juhlin Svensson (2000) en unik egenskap och styrka när det tillförs i undervisningen. Denna styrka avspeglas i Sture Brändström, Christer Wiklund och Erik Lundströms (2012) undersökning där de undersökt för- och nackdelar med distansundervisning med hjälp av programvaran *Skype*. Studiens resultat visade att den generella uppfattningen var positiv. Eleverna märkte inte större skillnad från lektioner med läraren i samma rum. En fördel som dök upp med programvarans egenskaper är möjligheten att skicka noter och ljudfiler på ett smidigt sätt. Den förberedelse som krävs för en distanslektion förde även med sig egenskaper i form av ett högre tempo i undervisningen (Brändström et al, 2012).

Man kan i min studie se hur digitala media kan utgöra en viktig faktor i undervisningen, både i framställningen av material som eleven kan ha som övningsmaterial hemma eller med video/podcast etc som förlägger själva undervisningsmomentet till hemmet. Med en digital lärplattform kan läraren spara tid och får hjälp att samla och kategorisera material så att det blir lättillgängligt för eleverna (Juhlin Svensson, 2000). Mok (2014) har undersökt fördelarna med *flipped classroom* och studien visar att metoden för med sig fördelar som till exempel ökat engagemang och ansvarstagande hos eleverna. Den främsta åsikten om metoden bland eleverna var den stora fördelen att kunna se varje videolektion oändligt antal gånger (Mok, 2014). Det är dock inte en garanti att en lektion blir bra eller bättre för att man använder sig av dessa hjälpmedel. Skolverket (2014b) nämner faror av att använda teknik för teknikens egen skull utan ett klart syfte och pekar på att utmaningen ligger hos lärarna att ta till sig kunskapen att kunna använda dessa på ett sätt som förhöjer lektionen. Det gäller alltså som lärare att vara väl insatt i programvarorna som är i ständig utveckling för att bidra med en lektion som inte stjälpes.

Eleverna som intervjuades i studien använder sig också av material som de hittar själva på *Youtube*, ett förfarande som Kruse & Veblen (2012) varnat för och påpekat att det är viktigt att en pedagog väljer ut material som ska användas eftersom den pedagogiska kvalitén i instrumentallektioner på *Youtube* är av mycket skiftande grad. Naturligtvis är det omöjligt för nybörjarelever att här sälla agnarna från vetet (Kruse & Veblen, 2012).

Alla elever har olika sätt att lära sig och är olika mottagliga beroende på vad som sker omkring dem. Jag anser att distansläromedel kan föra med sig många fördelar i undervisningen. Kombinationen av ljud och bild i en välutformad videolektion, för med sig tydliga anvisningar för lärande vilket kan leda till gott resultat. Det är dock inte helt utan risk att ersätta den traditionella undervisningen mot distansundervisning då det förmodligen skulle finnas elever som skulle hamna utanför systemet. De eleverna skulle då kanske gång på gång låta bli att se videolektionerna och därmed komma helt oförberedda på lektioner. Jag tror däremot att det ligger i varje pedagogs intresse att samtliga elever lär sig något av sina lektioner och menar därför att distansundervisning inte passar alla elever. Därmed skulle distansundervisning vara en bra metodik för vissa elever medan andra skulle behöva mer undervisning i klassrummet. Därför ser jag distansundervisningen som ett bra komplement till den traditionsenliga undervisningen. En ytterligare fördel med distansundervisning i förinspelad form är att det möjliggör att oändligt antal elever kan få samma undervisning på en gång, vilket skulle göra undervisning tillgängligt för fler elever.

6.2 Slutsatser

I min studie har jag kommit fram till att det är ett flertal faktorer som påverkar instrumentallärares val av läromedel. Styrdokumentet visade sig fungera som en "checklista" hos informanterna för att kontrollera att moment som skall ingå i kursen uppfylls.

Jag menar utifrån Gadlers (2011) tankar om hur lektionsinnehåll bör planeras och mitt resultat, att ett aktivt förhållningssätt till styrdokumentet är ett sätt att säkerställa att lektionsinnehållet täcker de krav som är fastställda för kursen. Med detta menar jag inte att läromedel nödvändigtvis behöver väljas utifrån dessa men det skulle då kunna förhindra att kunskapskrav i styrdokumentet glöms bort och stressas fram i slutet av kursen.

Tidigare lärares roll visar sig ha en betydande roll i hur lärarna undervisar och väljer läromedel. Studien pekar på att erfarenheter kring bra och mindre bra lärare har gett lärarna i min studie möjlighet att utveckla sina egna lärarstilar och därmed etablerat ett kritiskt förhållningssätt till deras metodik. Musikerrollen som förebild visar sig också ha betydelse för val av läromedel. Undervisningen innehåller ofta låtexempel från situationer där läraren eller eleven kan spela låtarna utanför skolmiljön. Det visar sig enligt studien vara ett sätt att öka elevens motivation.

Jag anser att dessa positiva egenskaper kan stärkas genom förebildning med musikerroll men att det även i enlighet med Bouijs (1998) tankar kan föra med sig ett prestationskrav för en grupp elever som inte hänger med. Det ligger därför i lärarens ansvar att se till att de elever som inte fångas upp av denna didaktik uppmärksammas, så att metodiken anpassas för varje elev.

Ett läromedels progressionsnivå framstår som en viktig faktor i valet av läromedel. Flera av informanterna arbetar medvetet med att modifiera progressionen i de material som de använder. Programvaror för musik- och noteditering utgör ett betydande hjälpmedel i framställandet av egna pedagogiska material, som till exempel *backingtracks*, tabulaturer och noter. Plankning av låtar har blivit mycket lättare med programvaror som möjliggör uppspelning i lägre tempo. Digitaliseringen av skolmiljön medför nya metoder där lektionen kan flyttas ut från klassrummet till hemmet med hjälp av nya läromedel som videolektioner. Videolektioner framstår i min studie som en metod på frammarsch och tanken på det omvända klassrummet kan här visa sig vara en radikal möjlighet för en moderniserad pedagogik.

Sammanfattningsvis kan man utifrån tidigare forskning och resultatet i min studie se att en instrumentallärares val av läromedel påverkas av en mängd faktorer. Jag ser det som något positivt i de fall då det handlar om variation av läromedel. Det visar på att läraren är engagerad och utforskar möjligheterna för att uppnå en så dynamisk undervisning som möjligt. Jag tror det ligger i de flesta lärares intresse att nå ut till alla elever och variation och utforskande av nya läromedel är rätt väg att gå.

6.3 Fortsatt forskning

Under arbetets gång har jag insett att frågan om digitala media rymmer mycket större möjligheter till utveckling än jag förväntat mig. En större upplagd studie som tittar närmare på de pedagogiska utmaningarna och möjligheterna i olika former av videolektioner med syftning mot ett omvänt klassrum (the flipped classroom) hade varit av stort intresse från ett pedagogiskt perspektiv.

7. Referenser

- Asp, K. (2011). *Om att välja vad och hur: musiklärares samtal om val av undervisningsinnehåll i ensemble på gymnasiets estetiska program* (Licentiatuppsats). Örebro: Örebro Universitet, Musikhögskolan.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-20423>
- Bouij, C. (1998). *Musik - mitt liv och kommande levebröd*. Göteborg: Institutionen för musikvetenskap, Göteborgs universitet.
- Brecht, D. (2012). Learning from Online Video Lectures. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, 11, 228-250.
- Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber. (Kpt 6, 9-11, 15-18).
- Brändström, S., Wiklund, C. Lundström, E. (2012). Developing distance music education in Arctic Scandinavia: electric guitar teaching and master classes. *Music Education Research*, 14(4), 448-456. <http://dx.doi.org/10.1080/14613808.2012.703173>
- Fostås, O. (2002). *Instrumentalundervisning*, Oslo: Universitetsforlaget
- Gadler, U. (2011). *En skola för alla - gäller det alla?: Statliga styrdokumentets betydelse i skolans verksamhet*. Diss. Växjö : Linnéuniversitetet , 2011. Växjö, Kalmar.
- Grönmo, S. (2006). *Metoder i samhällsvetenskap*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Juhlin Svensson, A. (2000). *Nya redskap för lärande: studier av lärarens val och användning av läromedel i gymnasieskolan*. Diss. (sammanfattning) Stockholm : Univ.. Stockholm.
- Korsell, I. (2007). *Läromedel: Det fria valet?* (1. Uppl.) Liber. Stockholm

Kruse, N. B, Veblen, K. K. (2012). Music teaching and learning online: Considering YouTube instructional videos. *Journal of Music, Technology & Education*, 5(1). doi: 10.1386/jmte.5.1.77_1

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun. (2. uppl.)* Lund: Studentlitteratur.

Mok, H (2014). Teaching Tip: The Flipped Classroom. *Journal of Information Systems Education*, 25(1)

Patel, R. (2003). *Forskningsmetodikens grunder : Att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* Lund: Studentlitteratur.

Rostvall, A. & West, Tore (2001) *Interaktion och kunskapsutveckling: En studie av frivillig musikundervisning.* Doktorsavhandling, Centrum för Musikpedagogisk forskning, MPC. Kungliga musikhögskolan i Stockholm

Selander, S. (2014) Läromedel. I *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/läromedel>

Skolverket (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011.* Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2014a). *Hur anpassas läromedel till elever med särskilda behov?* Hämtad 12/11 2014 från <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-laromedel/hur-anpassas-laromedel-till-elever-med-sarskilda-behov-1.181750>

Skolverket (2014b). *På vilket sätt förändrar IT-verktyg undervisningen?* Hämtad 12/11 2014 från <http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/tema-laromedel/pa-vilket-satt-forandrar-it-verktyg-undervisningen-1.181725>

Webb, M. (2007). Music analysis down the (You) tube? Exploring the potential of cross-media listening for the music classroom. *British Journal of Music Education*,

24(2). doi: 10.1017/S0265051707007401

Zimmerman Nilsson, M. (2009). *Musiklärarens val av undervisningsinnehåll: en studie om undervisning i ensemble och gehörs- och musikleära inom gymnasieskolan*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009. Göteborg.

8. Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide för lärare

1. Berätta om dig själv som musiklärare och dina erfarenheter av InSå. *Hur länge och var har du arbetat som gitarrpedagog? Vad är din musikaliska bakgrund? Hur var dina gitarrlärare i stil och pedagogik?*
2. Vad har du för erfarenheter av läromedel för gitarr? *Vad använder du för läromedel? Hur använder du läromedlen?*
3. Vad anser du är bra undervisningsmaterial för gitarr? *Ge gärna exempel. Varför?*
4. Gör du eget undervisningsmaterial? *Varför? Behövs det?*
5. Ge exempel på vad du utvecklar för typ av material. *Är det låtar, övningar, solon etc.*
6. Använder du mestadels not- eller gehörsbaserad undervisning? *Motivera valet och upplägget av dina lektioner.*
7. Påverkar dina elevers önskemål ditt undervisningsupplägg och innehåll? *Varför?*
8. Använder du digitala media i din undervisning? *Hur och varför?*
9. Hur upplever du elevens kunskapshämtning vid användning av digitala media? *Hur yttrar det sig?*

10. Använder du programvaror i din undervisning? *Vilka program och varför?*
11. Hur upplever du elevens kunskapshämtning vid användande av programvaror?
Vilken roll får du då själv som pedagog?
12. Använder du dig av distansläromedel? *Vad och varför? Hur tror du framtiden ser ut för distansundervisning i musik?*
13. Hur upplever du elevens kunskapshämtande vid användande av distansläromedel? *Hur yttrar det sig?*
14. Hur påverkar styrdokumentet din undervisning? *Följer du dessa till punkt och pricka?*
15. Är ni flera gitarr lärare på skolan? Har ni gemensam undervisningsmaterial?

Bilaga 2: Intervjuguide för elever

1. Berätta om din musikaliska bakgrund. Hur länge har du spelat gitarr?
2. Är du nöjd med din gitarrundervisning? *Motivera ditt svar.*
3. När är gitarrlektionen som roligast? Vad ska den innehålla?
4. Övar du på annat än dina läxor? *Om ja, vad? Är det roligare än läxor?*
5. Har du en favoritgenre eller teknik som du hellre spelar? *Vem introducera detta för dig då? Är det knutet till f.d. lärare?*
6. Har du möjlighet att påverka innehållet i dina gitarrlektioner? *Om ja, tycker du det är positivt för din utveckling?*
7. Brukar din lärare ha egenutformat läromedel? Hur upplever du den? *Behövs den?*
8. Brukar du få läxor med digitala media? Gillar du läxor med digitala media bättre än utan? *Motivera ditt svar.*
9. Märker du någon skillnad på ditt kunskapshämtande när du får läxor med digitala media jämfört med traditionsenliga läxor? *Bättre? Sämre? Lättare att öva? Roligare?*
10. Brukar du få använda dig av programvaror i din undervisning?

11. Märker du någon skillnad på ditt kunskapshämtande när du får använda dig av programvaror jämfört med traditionsenliga läxor? ? *Sämre? Lättare att öva? Roligare?*
12. Brukar du få undervisning med distansläromedel? *Vad och varför? Hur tror du framtiden ser ut för distansundervisning i musik?*
13. Märker du någon skillnad på ditt kunskapshämtande när du använder dig av distansläromedel? *Hur yttrar det sig?*